

Tallinnas ootamatult oli võimu enda kätte haa-
 ranud. Neil aa. viibib M. peamiselt Piltenis, kuna
 tema maa-alad Eestimaal tihti muutuvad sõja
 tallermaaks. Ka tema piiskopkonna maa-ala
 Kuramaal oli Poola Wilno läbirääkimistel
 okt. 1561 lubanud uuele Kura hertsogile Kett-
 lerile, kuid see jäi lõpuks siiski M.-ele. Tema
 Saare-Lääne piiskopkonna residentsi Haapsalu
 vallutavad a. 1563 rootslased ja Saaremaa-
 legi ulatuvad vaenlaste sõjakäigud: a. 1566
 põletatakse rootslaste poolt tuhaks Kures-
 saare, millele M. a. 1563 oli annud linna
 õigused. A. 1568 vallutavad rootslased Klaus
 Kurselli juhatusel, kes sel ajal veel rootsi-
 truuna püsis, Maasilinna lossi, rajades endale
 seega kindla jalgealuse Saaremaal. Oli ju
 Taani Poola liitlane ja nii ei saanud Poola-
 Rootsi võistlusis ka M.-e valdkonnad jääda
 puutumata. — A. 1570 algab M.-e tegevus
 uus ajajärk (1570—77), mida iseloomustab
 M.-e lähenemine ja koostöö Moskva tsaariga.
 Juba enne Kurselli Tallinna -avantüüri oli
 M. alganud läbirääkimisi, millel tema suhtes
 pidid olema hiljemini saatuslikud taga-
 järjed: Ivan Julma agendid, Liivi aadelme-
 hed Johann Taube ja Eilert Kruse (vt. neid)
 esinesid, peale seda kui nende ettevõtte Tal-
 linna linnaga ja Kura hertsogi Kettleriga pol-
 nud õnnestunud, M.-ele ettepanekutega Vene
 tsaariga oma plaanide teostamiseks ühendusse
 astuda. M. haarab kinni uuest võimalusest:
 sept. 1569 lähevad tema saadikud Claus Ader-
 kass, Anton Wrangel ja Conrad Bourmeister
 Moskvasse, kus nad nov. lõpul saavad luba-
 duse tsaarilt, et viimane hertsog M.-ele ja
 tema järeltulijatele terve Liivimaa lääniks
 annab, milleks M. isiklikult Moskvasse ilmugu;
 maa elanikele lubati säilitada nende usk, õigused
 ja vaba kauplemine. Jaan. lõpul 1570 saa-
 buvad saadikud nende teadetega tagasi Kure-
 saarde, kuhu M. vaheajal oli Piltenist siirdu-
 nud. Kohe otsustanud reisi Moskvasse ette
 võtta informeerib M. oma venda, kun. Fried-
 richi, kes küll viimaseil aa. oli loobunud M.-e
 toetamisest, oma kavatsusist ja asub teele.
 Veetnud märtsist maini mõned nädalad Tar-
 tus, mis sel ajal oli venelaste võimu all,
 jõuab ta juuni alul 1570 Moskvasse, kus
 ülaltähendatud tingimustel peatselt jõutakse
 kokkuleppele. Hertsogile lubatakse Vene poolt
 mõjuvat abi rootslaste vastu M.-e Liivi vald-
 kondade tagasivõtmiseks, Liivimaa kuninga
 tiitel ja printsess Eufeemia, Ivan IV-da venna-
 tütre, käsi. Nüüd algab aktiivseim ajajärk
 M.-e elus. Kohe alustatakse sõjakäiku Liiv-
 imaa vastu. Järva- ja Virumaale koondub
 arvurikas Vene vägi, millega ühinevad M.-e
 palksõdurid. Liivimaal võetakse teda mõnel
 pool vastu suurte lootustega: Tartu kodanik-
 kud, vist küll M.-e eestkostel vabastatud

mitmeaastasest Vene vangipõlvest, olid M.-ele
 päästmise eest tänulikud, mujal nähti temas
 saksa rahvuse ja luteri usu kaitsjat, viimast
 tänu M.-e osava kojajutlustaja Chr. Schrap-
 feri (vt.) tegevusele. Liigutakse Harjumaale
 ja 21. VIII 1570 algab Tallinna pii-
 ramine, mis kestes 30 nädalat ei anna min-
 geid tagajärgi. M. katsub õnne ka läbirää-
 kimistega, pöördudes kirjalikult Tallinna rae
 ja kodanikkonna poole; sama teeb M.-e üles-
 andel piiramise lõpul Chr. Schrapfer, kes raega
 suusõnal läbirääkimisi peab, ja lõpuks Hein-
 rich Boismann vt.), üks M.-e pealikest, kes,
 kasutades oma päritolu Tallinnast, püüab oma
 sõpru salaja mõjutada. Hoolimata kõigist
 vaenlaste jõupingutustest ei alistu Tal-
 linna ja märtsis 1571 on M. ühes Vene vä-
 gedega sunnitud linna alt lahkuma. Ta asub
 mõne oma väesalgaga Põltsamaale, mille
 tsaar ühes selle juurde kuuluva maa-alaga oli
 M.-ele määranud, veedab siis 1571—72 mõ-
 ned kuud Saaremaal, kust ta oma saadiku
 kaudu tagajärjetult keiser Maximilian II-ga kok-
 kulepet otsib, ja siirdub a. 1572 jälle Põltsamaa-
 le. Tema seisukord muutub järjest raskemaks;
 idale lähenedes oli ta läänest võõrdunud: keiser
 ei saanud leppida sellega, et M. lääne-krist-
 laste vaenlase liitlaseks hakanud ja kun.
 Friedrich II, M.-e vend, kes alguses juba oli
 kahelnud M.-e Venega liitumise otstarbekohas-
 ses, võtab osa M.-e maa-alast enda kätte. Kuna
 sel kombel M.-e mõju Liivimaal hakkab ka-
 hanema, toetub M. esialgu seda suurema in-
 nuga Vene tsaari abile. Korduvalt käib ta
 järgnevail aa. (1572, 1575 ja 1577) Vene
 vägedega Liivis, rüüstates Rootsi ja Poola
 mõju aluseid maakondi, teeb a. 1575 tagajär-
 jetult katset Pärnut ja Tallinnat oma
 võimu alla saada ja pettub vähehaaval tsaari
 lubadustes. 1573. a. oli M. küll abiellunud
 Vene printsessi Mariaga (Eufeemia oli vahe-
 ajal surnud), kuid tsaar ei mõelnudki M.-t
 üle terve Liivimaa valitsejaks panna, sellega
 väljendades avalikult oma usaldamatust M.-e
 vastu. M.-e käes püsivad endiselt ainult
 Põltsamaa ja Karksi loss, ise asub ta neil
 aa. vaheldumisi Põltsamaal ja Tartus. Ehkki
 tsaaril 1570. aa. keskpäigu läheb korda val-
 lutada suur osa Liivimaast ja Pärnu ning
 Haapsalu allaheitmisega välja tungida Lääne-
 mereni, ei too see Vene relvade ajutine menu
 M.-ele kaasa mingeid paremusi. Tsaarile oli
 M. olnud söödaks Liivimaal Vene partei
 moodustamiseks: Ivan IV lootis, et Vene
 meelitustel ja lubadustel rohkem mõju on
 liivimaalasile, kui need tulevad protestandi-
 usulise Lääne-Euroopa vürstivõsu poolt. Et
 see lootus ei teostunud, ei vajanud tsaar
 enam M.-t. Sellest aru saades, püüab M.
 vabaneda Vene koidikuist. Varssi peale teis-